

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра всесвітньої історії

СИЛАБУС
нормативної навчальної дисципліни

Сучасна історія країн Центральної, Східної та Південної Європи

підготовки бакалавра

спеціальності: 014 Середня освіта (Історія)
освітньо-професійної програми «Середня освіта. Історія, правознавство»

Силабус навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Центральної, Східної та Південної Європи» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, 014.03 Історія, освітньо-професійна програма «Середня освіта. Історія, правознавство».

Розробник: Разиграєв Олег Володимирович, кандидат історичних наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри всесвітньої історії

протокол № 3 від 23 вересня 2021 р.

Завідувач кафедри: (Серільчук Л.В.)

I. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Денне відділення

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність: 014 Середня освіта, 014.03 Історія Освітньо-професійна програма: Середня освіта. Історія, правознавство Освітній рівень: бакалавр	Нормативна
Кількість годин/кредитів 120/4		Рік навчання 4
		Семестр 7
		Лекції 30 год.
		Практичні (семінарські) 24 год.
		Самостійна робота 58 год.
ІНДЗ: є		Консультації 8 год.
	Форма контролю: екзамен	
Мова навчання: українська		

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ІІІ: Разиграєв Олег Володимирович

Науковий ступінь: кандидат історичних наук, доктор гуманістичних наук в галузі історії (PhD in History, Maria Curie-Skłodowska University, Poland)

Вчене звання: доцент

Посада: доцент кафедри всесвітньої історії

Контактна інформація: razygraev@ukr.net

Посилання на розклад <http://194.44.187.20/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ДИСЦИПЛІНИ

1. Анотація курсу. Силабус навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Центральної, Східної та Південної Європи» підготовки бакалавра галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Історія), за освітньою програмою «Середня освіта. Історія, правознавство». Курсом передбачено вивчення історії країн та народів Центральної та Південної Європи у XX – на початку XXI століття, як от сучасних Польщі, Чехії, Словаччини, Угорщини, Албанії, Болгарії, Боснії і Герцеговини, Греції, Хорватії, Словенії, Сербії, Чорногорії, Румунії, Північної Македонії, а також країн та народів Східної Європи – Росії / СРСР і нових незалежних держав пострадянського простору. В межах курсу студенти працюватимуть над вивченням суспільно-політичних, соціально-економічних,

міжнаціональних та цивілізаційних особливостей розвитку країн досліджуваного регіону. В результаті опанування навчального матеріалу студенти насамперед повинні отримати цілісне уявлення про розвиток країн та народів Центральної, Східної та Південної Європи у XX – на початку XXI ст.

2. Перереквізити. Вивчення дисципліни «Сучасна історія країн Центральної, Східної та Південної Європи» базується на курсах, які студенти опановували на 3 році навчання, а саме: «Історія країн Центрально-Східної Європи середніх віків та нового часу» та «Історія країн Східної Європи середніх віків та нового часу».

3. Мета і завдання навчальної дисципліни.

Метою навчальної дисципліни «Сучасна історія країн Центральної, Східної та Південної Європи» є формування у студентів цілісного та об'єктивного уявлення про основні етапи та особливості розвитку регіону в новітню добу.

Основними **завданнями** під час вивчення дисципліни «Сучасна історія країн Центральної, Східної та Південної Європи» є:

- ознайомити студентів з розвитком досліджуваного регіону в період Великої війни;
- розглянути формування та розвиток незалежних держав в Центральній та Південній Європі в міжвоєнний час;
- вивчити суспільно-політичний, соціально-економічний та культурний розвиток СРСР між двома світовими війнами;
- розглянути особливості розвитку регіону в роки Другої світової війни, а також геополітичні зміни у світі у повоєнний час та їх вплив на Центральну, Південну та Східну Європу;
- вивчити становлення, розвиток та падіння комуністичних режимів в Центральній та Південній Європі у другій половині XX ст.;
- проаналізувати суспільно-політичний, соціально-економічний та культурний розвиток СРСР у 1945-1991 рр. та нових незалежних держав пострадянського простору;
- виявити основні тенденції розвитку країн Центральної, Південної та Східної Європи наприкінці XX – на початку XXI ст.

4. Результати навчання (компетентності)

Інтегральна компетентність (ІК):

Здатність до продуктивної професійної діяльності відповідно до провідних ціннісно-світоглядних орієнтацій, вимог педагогічної етики та викликів закладів освіти.

Загальні компетентності (ЗК):

1. Здатність діяти відповідально і свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини і громадянина, реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.
3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності;
4. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій.

5. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей для досягнення спільної мети.
6. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності і підприємливості.
7. Здатність до пошуку та аналізу інформації з різних джерел.

Фахові компетентності (ФК):

1. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
2. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
3. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності.
6. Здатність встановлювати взаємозв'язок між фактами, подіями, явищами і процесами в минулому та сучасності.
7. Здатність орієнтуватися в історіографічних інтерпретаціях різних періодів та в різних контекстах.
8. Здатність використовувати у професійній діяльності наукові праці та інформаційно-довідкові видання (бібліографічні довідники, путівники до архівних фондів, архівні описи тощо), сучасні інформаційно-пошукові системи.
9. Здатність працювати з історичними текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв; використовувати релевантні методи опрацювання історичних джерел, зокрема інструментарій спеціальних історичних дисциплін.
10. Здатність використовувати у фаховій діяльності знання гуманітарних та соціальних наук, вміння аналізувати оцінювати політичні, економічні, культурні соціальні події та явища.
11. Здатність працювати з історичними, правовими текстами і документами, коментувати, анотувати їх відповідно до певних критеріїв, презентувати і обговорювати результати наукових досліджень.
16. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лек.	Практ.	Сам. роб.	Конс.	Форма контролю / бали
Змістовий модуль 1. Розвиток країн Центральної, Південної та Східної Європи у першій половині XX ст.						
Тема 1. Вступ. Предмет, завдання курсу, термінологія, історіографія.	4	2		2		***МК
Тема 2. Центральна, Південна та Східна Європа в роки Великої війни (1914-1918)	10	2		8		***МК
Тема 3. Формування та розвиток незалежних держав	15	4	8	4	1	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за

в Центральній та Південній Європі в міжвоєнний час						доповнення
Тема 4. Росія / СРСР між двома світовими війнами	13	4	4	2	1	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення
Тема 5. Регіон в роки Другої світової війни	20	2		7	1	***МК
Усього за змістовий модуль 1	52	14	12	23	3	15 балів
Змістовий модуль 2. Розвиток країн Центральної, Південної та Східної Європи у другій половині XX – на початку XXI ст.						
Тема 1. Геополітичні зміни у світі після Другої світової війни та їх вплив на Центральну, Східну та Південну Європу.	5	2		2	1	***МК
Тема 2. Комуністичні режими в Центральній та Південній Європі: від формування до падіння	19	4	4	8	1	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення
Тема 3. СРСР у 1945–1991 рр.	19	4	4	8	1	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення
Тема 4. Центральна та Південна Європа у 90-х рр. XX ст. – на поч. XXI ст.	9	2		7	1	***МК
Тема 5. Російська Федерація у 1991-2020 рр.	4	2		5		***МК
Тема 6. Нові незалежні держави на пострадянському просторі	17	2	4	5	1	*ПО, **ДС Мах. 12 балів + мах. 3 б. за доповнення
Усього за змістовий модуль 2	68	16	12	35	5	15 б.
Види підсумкових						

робіт						
Модульна контрольна робота						2 * 30 б. (разом 60 б.)
ІНДЗ						10 б.
Всього годин / балів	120	30	24	58	8	100

*ПО – поточне опитування;

**ДС – дискусія

*** МК – модульна контрольна робота

6. Завдання для самостійного опрацювання

Самостійна робота передбачає опрацювання теоретичних основ лекційного матеріалу по кожній темі та навчальної літератури з переліку рекомендованої викладачем літератури відповідно до структури навчальної дисципліни. Загалом, на самостійну роботу виділено 58 години.

Види (форми) індивідуальних науково-дослідних завдань (ІНДЗ)

Складовою частиною програми навчальної дисципліни є ІНДЗ, яка полягає у підготовці повідомлення (реферату) про використання новітніх підходів у вивченні однієї з тем курсу (на вибір студента) в закладах загальної середньої освіти (10-11 клас).

Загальні вимоги до виконання:

- індивідуальне завдання повинно мати творчий, дослідницький характер;
- виконується ІНДЗ з дотриманням усіх вимог до прикладних робіт.

Текст повинен бути надрукований на принтері через 1,5 міжрядкових інтервали на одному боці аркуша білого паперу формату А4. Шрифт Times New Roman, 14 пт. Текст розміщується на сторінці, яка обмежується полями: ліве – 25 мм, нижнє, верхнє – 20 мм, праве – 15 мм. За обсягом ІНДЗ має складати 15-20 сторінок. ІНДЗ починається з титульного аркуша, за ним розміщуються послідовно зміст ІНДЗ, основний текст, список використаних джерел (не менше 15).

IV. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання роботи студента на практичних заняттях здійснюється за 12-ти бальною шкалою. Зокрема, доповідь – 0-12 балів, доповнення чи участь в дискусії – 1 бал (під час 1 заняття). Загалом, робота на практичних заняттях дає змогу отримати максимально 30 балів. Окрім того, студент має право підготувати ІНДЗ (максимальна оцінка 10 балів). В підсумку студент отримати 40 балів за поточне оцінювання та 60 балів за виконання модульних контрольних робіт.

Пропущені заняття студент може відпрацювати шляхом підготовки конспекту семінарського заняття або проведення тематичної розмови з викладачем відповідно до графіку консультацій.

Студенти зобов'язані дотримуватися основних засад академічної доброчесності та нетерпимості до плагіату.

Схема розподілу балів

Поточний контроль (мах - 40 балів)		Модульний контроль (мах - 60 балів)		Загальна кількість балів
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	МКР 1	МКР 2	
12 балів як середнє арифметичне. + 3 бали (за активність на практичних заняттях)	12 балів як середнє арифметичне +3 бали (за активність на практичних заняттях) + 10 балів ІНДЗ	30	30	100

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів на практичних заняттях

Рівні навчальних досягнень	Оцінка в балах (за 12-бальною шкалою)	Критерії оцінювання
Початковий (понятійний)	1	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними; відповідає на запитання, які потребують відповіді «так» чи «ні»
	2	Студент мало усвідомлює мету навчально-пізнавальної діяльності, робить спробу знайти способи дій, розповісти суть заданого, проте відповідає лише за допомогою викладача на рівні «так» чи «ні», може самостійно знайти в підручнику відповідь
	3	Студент намагається аналізувати на основі побутових знань і навичок; виявляє окремі властивості, спроби виконання вправ, дій репродуктивного характеру, за допомогою викладача робить прості розрахунки за готовим алгоритмом
Середній (репродуктивний)	4	Студент володіє початковими знаннями, знає близько половини навчального матеріалу, здатний відтворити його відповідно до тексту підручника або пояснень викладача, провести за зразком економічні розрахунки; слабо орієнтується у поняттях, визначеннях, самостійне опрацювання навчального матеріалу викликає значні труднощі
	5	Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність предмета, може дати визначення економічних понять, категорій, однак із помилками, впевнено працювати з підручником, самостійно оволодіти частиною навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні
	6	Студент розуміє основні положення навчального матеріалу, може поверхово аналізувати події, економічні ситуації, робить певні висновки; відповідь може бути правильною, проте недостатньо осмисленою, самостійно відтворює більшу частину матеріалу; вміє застосовувати знання під час розв'язування розрахункових завдань за алгоритмом, користуватися додатковими джерелами

Достатній (алгоритмічно-дієвий)	7	Студент правильно і логічно відтворює навчальний матеріал, розуміє основоположні теорії і факти, встановлює причинно-наслідкові зв'язки між ними, вміє наводити свої власні приклади на підтвердження певних думок, застосовувати теоретичні знання у стандартних ситуаціях; за допомогою викладача може скласти план реферату, виконати його і правильно оформити, самостійно користуватися додатковими джерелами, правильно використовувати термінологію, скласти прості таблиці, схеми
	8	Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, логічно висвітлює суспільні події в державі і за рубежом, вміє аналізувати, робити висновки до економічних розрахунків; відповідь його повна, логічна, обґрунтована, однак із деякими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і захистити його положення
	9	Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує економічні знання у дещо змінених ситуаціях, вміє аналізувати і систематизувати інформацію, робить аналітичні висновки, використовує загальновідомі докази у власній аргументації, чітко тлумачить економічні поняття, формулювання законів, нормативних документів, може самостійно опрацювати матеріал, виконує прості творчі завдання; має сформовані типові навички
Високий (творчий професійний)	10	Студент володіє глибокими і міцними знаннями та використовує їх у нестандартних умовах, ситуаціях; може визначати тенденції та суперечності процесів; робить аргументовані висновки, практично оцінює окремі нові факти, явища, процеси, самостійно визначає мету власної діяльності; розв'язує творчі завдання, може сприймати іншу позицію як альтернативну, знає суміжні дисципліни, використовує знання, аналізуючи економічні явища
	11	Студент володіє узагальненими знаннями з предмета, аргументовано використовує їх у нестандартних ситуаціях, уміє знаходити джерела інформації та аналізувати їх, ставити і розв'язувати проблеми, застосовувати вивчений матеріал для власних аргументованих суджень у практичній діяльності (диспути, дискусії, круглі столи), спроможний за допомогою викладача підготувати виступ на студентську наукову конференцію, самостійно вивчити матеріал, визначити програму своєї пізнавальної діяльності, знаходити інформацію в газетах, журналах, публікаціях, Інтернеті, мультимедійних програмах тощо, оцінювати економічні явища в суспільстві, виявляє свою життєву позицію

	12	Студент має системні, дієві знання, виявляє неординарні творчі здібності у навчальній діяльності, використовує широкий арсенал засобів доказів своєї думки, розв'язує складні проблемні завдання, схильний до системно-наукового аналізу та прогнозу явищ; уміє ставити і розв'язувати проблеми, самостійно здобувати і використовувати інформацію, виявляє власне ставлення до неї, виконує науково-дослідну роботу, логічно та творчо викладає матеріал в усній та письмовій формі; розвиває свої здібності й нахили; використовує Інтернет, моделює економічні ситуації в нестандартних умовах
--	----	---

V. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Формою підсумкового контролю є усний іспит.

Максимальна оцінка – 60 балів.

Перелік питань до іспиту:

1. Лютнева революція 1917 р. в Росії.
2. Революційна криза та більшовицький переворот в Росії 1917 р.
3. Війни національних армій проти більшовиків: 1918-1921 рр.
4. Громадянська війна в Росії: 1918-1921 рр.
5. Встановлення одноосібного диктаторського режиму Й. Сталіна та його характеристика.
6. Індустріалізація в СРСР.
7. Колективізація в СРСР.
8. «Великий терор» 1936-1938 рр. в СРСР.
9. Зовнішня політика СРСР у 1920-ті - 1930-ті роки.
10. Пакт Молотова-Ріббентропа (1939 р.) на його вплив на міжнародні відносини.
11. Агресія СРСР проти суверенної польської держави (1939 р.). Включення Балтійських країн до СРСР.
12. СРСР у Другій світовій війні: основні етапи та їх зміст.
13. Політичний та економічний розвиток СРСР у 1945 – 1953 рр.
14. Хрущовська «відлига» та початок деєсталінізації радянського суспільства.
Лібералізація суспільно-політичного життя
15. Ліквідація ГУЛАГу та проведення реабілітаційних заходів.
16. XX з'їзд КПРС на його вплив та суспільно-політичне життя країни (1956р.)
17. Спроби модернізації виконавчої влади, економіки та соціальної сфери у період правління М.Хрущова
18. Варшавський договір та посилення впливу СРСР на країни Центральної та Східної Європи.
19. СРСР у добу «застою» (1965-1984 рр.): загальна характеристика.
20. А. Сахаров та О. Солженіцин у дисидентському русі СРСР.
21. СРСР у добу «перебудови» (1984-1991): загальна характеристика.
22. Розпад СРСР та його причини.
23. Утворення СНД, його статутні засади та структура.
24. Відновлені та нові незалежні держави на пострадянському просторі: загальна характеристика
25. Російська Федерація у 1992-2020 рр.: соціально-економічні та політичні перетворення.
26. Соціально-економічне та політичне становище Молдови на сучасному етапі.

27. Розвиток Білорусі у 1991-2020 рр.
28. Прибалтика у другій половині XX ст. – на початку XXI ст.
29. Міжнародні суперечності та збройні локальні конфлікти на пострадянському просторі.
30. Європейська інтеграція країн Балтії: основні етапи.
31. Особливості суспільно-політичного та соціально-економічного розвитку Польщі у міжвоєнний період.
32. Відродження незалежності Польщі та утвердження кордонів (1918-1922 рр.)
33. Політичний розвиток Польщі у 1918-1926 рр.
34. Авторитарний режим Ю. Пілсудського.
35. Національне питання в Другій Речі Посполитій.
36. Міжвоєнна Польща і «українське питання».
37. Революція 1918 року та утворення Угорської Радянської республіки.
38. Характеристика авторитарного режиму М. Хорті в Угорщині.
39. Особливості суспільно-політичного розвитку Чехословаччини у міжвоєнний період.
40. Чехословаччина: становлення незалежної держави та конституція 1920 р.
41. Соціально-економічний розвиток Чехословаччини у 1918-1939 рр.
42. Національне питання та зовнішня політика Чехословаччини у міжвоєнний період.
43. Міжвоєнна Чехословаччина і «українське питання».
44. Утворення та особливості суспільно-політичного розвитку Королівства сербів, хорватів і словенців.
45. Утвердження режиму І. Антонеску в Румунії.
46. Суспільно-політичний розвиток Румунії у міжвоєнний час.
47. Соціально-економічний розвиток Румунії у міжвоєнний час.
48. Міжвоєнна Румунія і «українське питання».
49. Албанія між двома світовими війнами: суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток.
50. Болгарія між двома світовими війнами: суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток.
51. Греція між двома світовими війнами: суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток.
52. Прибалтійські країни у першій половині XX ст.
53. Балкани у міжвоєнний час.
54. Рух опору в Центральній (Центрально-Східній) Європі в роки Другої світової війни.
55. Голокост в Центральній (Центрально-Східній) Європі в роки Другої світової війни.
56. Балтійські народи в роки Другої світової війни.
57. «Польське питання» в роки Другої світової війни. Катинь.
58. Центральна (Центрально-Східна) Європа в системі міжнародних відносин в роки Другої світової війни.
59. Ялтинська конференція та її вплив на Центральну (Центрально-Східну) Європу.
60. Геополітичні зміни у світі після Другої світової війни та їх вплив на Центральну (Центрально-Східну) та Східну Європу.
61. Проголошення Польської народної республіки та утвердження комуністичного режиму.
62. Суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток Польщі у 1950-1980-х рр. Кризи 1956 р. та 1980-1981 рр.
63. Суспільно-політичний та соціально-економічний розвиток Чехословаччини у 1950-1960-х рр. «Празька весна» 1968 р.
64. Епоха Г. Гусака у Чехословаччині (1969-1989 рр.)
65. «Самоврядний соціалізм» Й. Броз Тіто.
66. Розпад Югославської федерації та його наслідки.
67. Революційні події Угорщини 1956 р.

68. Правління Я. Кадара в Угорщині (1956-1989 рр.).
69. Правління Н. Чаушеску в Румунії (1965-1989 рр.).
70. Оксамитові революції в Центрально-Східній Європі кінця 1980-х рр.: причини, передумови, особливості та наслідки.
71. Греція у другій половині XX – на початку XXI ст.: політичний розвиток та економіка.
72. Албанія у другій половині XX – на початку XXI ст.: політичний розвиток та економіка.
73. Чорногорія на сучасному етапі розвитку.
74. Північна Македонія на сучасному етапі розвитку.
75. Боснія і Герцеговина на сучасному етапі розвитку.
76. Особливості сучасного розвитку Словенії.
77. Особливості сучасного розвитку Словаччини.
78. Особливості сучасного розвитку Чехії.
79. Особливості сучасного розвитку Сербії.
80. Хорватія наприкінці XX – на початку XXI ст.: політичний розвиток та економіка.
81. Польща наприкінці XX – на початку XXI ст.: політичний розвиток та економіка.
82. Центрально-Східній Європі в контексті євроінтеграційних процесів (кінець XX – початок XXI ст.).

VI. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
	для екзамену
90 – 100	Відмінно
82 – 89	Дуже добре
75 - 81	Добре
67 -74	Задовільно
60 - 66	Достатньо
1 – 59	Незадовільно

VII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Авторитарные режимы в Центральной и Восточной Европе (1917–1990). М., 1999. Вып.1.
2. Алексеев В. М. Венгрия-56: Прорыв цепи. М., 1996.
3. Алексеева Л. М. История инакомыслия в СССР: Новейший период. Вильнюс – Москва, 1992.
4. Алексієвець Л.М. Новітня історія Польщі (1918–1939). К.; Тернопіль, 2002.
5. Архив академика А. Сахарова [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.sakharov-archive.ru/>
6. Арш Г.Л. и др. Краткая история Албании / Под ред. А.Ф.Миллера. Москва, 1965.
7. Балабан Р. Литва в геополітичному просторі // Геополітичне майбутнє України: матеріали "круглого столу". К., 2000. С.72–78.

8. Баран З., Кріль М. Історія Югославії. 1918–1990. Текст лекцій. Львів, 1997.
9. Барсенков А.С. История России. 1917–2004. М., 2006.
10. Батенко Т. Прелюдія Путіна: «Перебудова» в Кремлі. Львів, 2001.
11. Беладі Л. Сталин. М., 1989.
12. Блоцкий О. Владимир Путин. М., 2003.
13. Боффа Д. История Советского Союза. М., 1994. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/History/Boffa/
14. Брежнев Л. И.: Материалы к биографии / Сост. Ю. В. Аксютин. М., 1991.
15. Бурлацкий Ф.М. Никита Хрущев. М., 2003.
16. Быков В.Н. История России. СПб, 2001.
17. Валента И. Советское вторжение в Чехословакию 1968. М., 1991.
18. Вандич П. Ціна свободи. Історія Центрально-Східної Європи від середньовіччя до сьогодення. Київ, 2004.
19. Вардомский Л.Б. Современные социально-экономические и политические процессы в странах Балтии. М., 2005.
20. Верт Н. История советского государства 1900–1991. М., 2000.
21. Верт Н. Террор и беспорядок. Сталинизм как система. М., 2010.
22. Власть и диссиденты. Из документов КГБ и ЦК КПСС / Архив нац. безопасности при Ун-те Дж. Вашингтона (США), Московская Хельсинкская группа. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.mhgru/files/knigi/vendd.pdf>
23. Вовканич І. І. Чехословаччина в 1945–1948 роках: Нарис історії перехідного періоду. Ужгород, 2000.
24. Волкогонов Д. Сталин: Политический портрет. Кн.1–2. М., 1996.
25. Востриков С.В. Карабахский узел как конфликтогенный фактор Закавказья // Полис. 1996. № 6. С.142–148.
26. Вторая мировая война. Дискуссии. Основные тенденции. Результаты исследований. М., 1997.
27. Гаджиев К.С. Геополитика Кавказа. М., 2001.
28. Гайдуков Л.Ф. Міжнародні відносини та зовнішня політика (1980–2000 рр.): Підручник. К., 2001.
29. Галин В.В. Война и революция. М., 2004.
30. Гареев М. А. Афганская страда (С советскими войсками и без них). М., 1999.
31. Геллер М., Некрич А. История России (1917–1995). В 4 кн. М., 1996.
32. Гісторыя Беларусі. У 2 ч. Мінск, 1998.
33. Гостюк М. Румунія: десять років реформ // Політика і час. 2001. №2. С. 37–42.
34. Грачев А. Горбачев. М., 2001.
35. Гринкевич О. Феномен Олександра Лукашенко // Політична думка. 2000. № 2. С. 112–130.
36. Гуськова Е. Ю. История югославского кризиса (1990–2000). М, 2001.
37. Дейвіс Н. Боже ігрище: історія Польщі. Київ, 2008.
38. Дильонгова Г. Історія Польщі. 1795-1990. Київ, 2007.
39. Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 року до наших днів. К., 1995.
40. Єлавіч Б. Історія Балкан ХХ століття. К., 2004.
41. Желицки Б. Й. Общий кризис "реального социализма" и демократические преобразования в Венгрии // Вопросы истории. 2000. № 6. С. 53–71.
42. Зайцев О., Беген О., Стефанів В. Націоналізм і релігія: Греко-Католицька Церква та український націоналістичний рух у Галичині (1920—1930-ті роки) / За заг. ред. О. Зайцева. Львів, 2011.
43. Зайцев О. Український інтегральний націоналізм 1920-1930-х років: Нариси інтелектуальної історії. К., 2013.

44. Зайцев О. Націоналіст у добі фашизму. Львівський період Дмитра Донцова: 1922–1939 роки. Начерк інтелектуальної біографії. К., 2019.
45. Зашкільняк Л., Крикун М. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів. Львів, 2002.
46. Зінько Ю. А., Калитко С. Л., Кравчук О. М., Поп І. І. Нариси історії Чехії : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Вінниця, 2017.
47. Зубкова Е. Ю. Общество и реформы. 1945–1964. М., 1993.
48. История Беларуси. Учебное пособие. Минск, 1997.
49. История России XX – начала XXI века / А. С. Барсенков; А. И. Вдовин; С. В. Воронкова; под ред. Л. В. Милова. М., 2006.
50. История стран Центральной и Юго-Восточной Европы XX века. М., 1997.
51. История южных и западных славян. Курс лекций. В 2-х т. Москва, 1998. Т. 2.
52. Історія сучасного світу: соціально-політична історія XV–XX століть: Навч. посіб. / ред. Ю. А. Горбань. К., 2007.
53. Історія Центрально-Східної Європи. Посібник для студентів історичних і гуманітарних факультетів університетів / За ред. Л. Зашкільняка. Львів, 2001.
54. Кадацкий В.Ф. Политическая борьба в Болгарии в 30-е годы XX в. Москва, 1984.
55. Карбалевич В. Білоруська модель посткомунітичної трансформації // Політична думка. 2000. № 1. С. 37–55.
56. Катынь. Март 1940 г. – сентябрь 2000 г. Расстрел. Судьбы живых. Эхо Катыни. Документы. Ответственный составитель Н.С.Лебедева. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.katynbooks.ru/1940_2000/19402000.html
57. Качановский Ю.В. Диктатура Сталина: уроки и выводы. К., 2004.
58. Кені П. Карнавал революції: Центральна Європа 1989 року. Київ, 2006.
59. Керенский А.Ф. Россия на историческом перевороте. Мемуары. М., 1993.
60. Кироякидис Г.Д. Греция во Второй мировой войне. Москва, 1967.
61. Кірсенко М.В. Греція на зорі сучасності. Київ, 1996.
62. Кірсенко М. Чеські землі в міжнародних відносинах Центральної Європи 1918–1920 років. Політико-дипломатична історія з доби становлення Чехословацької республіки. Київ, 1997.
63. Клинге М. Мир Балтики. Хельсинки, 1994.
64. Козлов В.А. Массовые беспорядки в СССР при Хрущеве и Брежневе (1953-начало 1980-х гг.). Москва, 2010.
65. Конквест Р. Роздуми над сплюдрованим сторіччям. К, 2003.
66. Контлер Л. История Венгрии. Тысячелетие в центре Европы. Москва, 2002.
67. Коровицына Н.В. Чешская идентичность: об особенностях адаптации к переменам [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.isras.ru/files/File/Socis/2006-09/korovicyna_tcheskaya.pdf
68. Коротка історія Угорщини. Ніредьгаза, 1997.
69. Косинова Т. События 1956 г. в Польше глазами советских диссидентов. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.polska.ru/polska/historia/desid_1956.html
70. Кочетков Ю. Экономика Латвии в условиях глобализации // Вопросы экономики. 2005. № 2. С. 141–143.
71. Крамар Ю. В. Західна Волинь 1921–1939 рр.: національно-культурне та релігійне життя. Луцьк, 2015.
72. Краткая история Албании: С древнейших времен до наших дней. Москва, 1992.
73. Краткая история Болгарии: С древнейших времен до наших дней. Москва, 1987.
74. Краткая история Венгрии: С древнейших времен до наших дней. Москва, 1991.
75. Краткая история Польши: С древнейших времен до наших дней. Москва, 1993.
76. Краткая история Румынии: С древнейших времен до наших дней. Москва, 1987.
77. Кріль М. Історія Словаччини. Львів, 2006.

78. Кріль М. Історія Центрально-Східної Європи (кінець XX – початок XX ст.). Київ, 2008.
79. Кріль М. Слов'янські країни наприкінці XX – на початку XXI ст.: трансформація суспільства. Дрогобич, 2008.
80. Крушинський В.Ю. Міжнародні відносини та світова політика 1945–1980. К., 2007.
81. Кульчицький С. Російська революція 1917 року: Новий погляд. К., 2008.
82. Лебедев Н. И. Крах фашизма в Румунії. Изд. 2-е, испр. и доп. Москва, 1983.
83. Лебина Н.Б. Повседневная жизнь советского города. Нормы и аномалии (1920–1930) / СПб., 1999.
84. Маля М. Радянська трагедія: історія соціалізму в Росії 1917–1991. К., 2000.
85. Мартиненко А.К. Міжнародні відносини 1945 – 1975 років: Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К., 2007.
86. Марущак М. Й. Історія дипломатії XX століття. Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл.. Львів, 2003.
87. Медведев Р. А. Борис Ельцин. Народ и власть в конце XX века: Из наблюдений историка. М., 2011.
88. Медведев Р. А. Никита Хрущев: отец или отчим советской "оттепели"? М., 2006. Мировые войны XX века. Кн. 3: Вторая мировая война: ист. очерк / отв. ред. Е. Н. Кульков. М., 2005.
89. Мировые войны XX века. Кн. 4: Вторая мировая война: док. и материалы / отв. ред. М. Ю. Мягков. М., 2005.
90. Мицик Л. М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007): навчальний посібник. К., 2008.
91. Міжнародні організації: навчальний посібник / За ред. О.С. Кучика. 2-ге вид., перероб. і доп. К., 2007.
92. Мортук С. Політичні кризи в Чехословаччині у другій половині XX століття: погляд із сьогодення. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.history.org.ua/index.php?article=mo_2010_19_71
93. Мюнхен – преддверие войны. Москва, 1988.
94. Наленч Д., Наленч Г. Юзеф Пилсудский: легенды и факты. Москва, 1990.
95. Наринский М.М. СССР и план Маршалла // Новая и Новейшая история. 1993. №2. С. 11–19.
96. Нариси історії Росії / за заг. ред. О.О.Чубар'яна. Російська академія наук. Інститут всесвітньої історії. К., 2007.
97. Орлов А.С. История России. М., 2006.
98. Орлова Т.В. Історія нових незалежних держав: Postsovieticum: навч. посіб. К., 2010.
99. Писарев Ю. А. Образование Югославского государства. Москва, 1975.
100. Польща – нарис історії / За ред. В. Менджецького та Є. Брацисевича. – Варшава, 2015.
101. Политические системы СССР и стран Восточной Европы. 20–60-е годы. Москва, 1991.
102. Политический кризис 1939 года и страны Центральной и Юго-Восточной Европы. М., 1989.
103. Политический ландшафт стран Восточной Европы середины 90-х годов. М., 1997
104. Поп И.А., Болован И. История Румынии. М., 2005.
105. Постоловський Р.М., Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944-1953). Хрестоматія для студентів історичних факультетів вищих навчальних закладів України. Харків, 2000.
106. Постоловський М., Пугач Є., Страшнюк С. Встановлення тоталітарних режимів у країнах Центральної та Південно-Східної Європи (1944-1945). Харків, 2000.
107. Потехін О. Білоруська модифікація суспільно-політичного розвитку // Політична думка. 1998. № 3–4. С. 86–95.
108. Придністровський конфлікт: причини, еволюція, проблеми врегулювання. Конспект лекцій. Частина 1. Чернівці, 2007.

109. Пугач Є.П., Страшнюк С.Ю. Історія західник та південних слов'ян XX століття. Посібник. Харків, 1998.
110. Разиграєв О.В. Польська державна поліція на Волині у 1919-1926 рр. Луцьк, 2011.
111. Разиграєв О.В. По обидва боки фронту. Громадські організації на Волині в роки Великої війни: 1914–1918 рр. Луцьк, 2018.
112. Романенко С. А. Югославия: история возникновения, кризис, распад, образование независимых государств. Москва, 2000.
113. Ротшильд Дж. Східно-Центральна Європа між двома світовими війнами. Київ, 2001.
114. Ротшильд Д., Уїнгфілд Н. Повернення до різноманітності: політична історія Східно-Центральної Європи після Другої світової війни К., 2004.
115. Рудько С. О. Історія Центрально-Східної Європи. Навчально-методичний посібник з курсу. Острого, 2009.
116. Сервіс Р. Товариші. Комунізм: світова історія. К., 2012.
117. Смирнова Н. Д. История Албании в XX веке. М., 2003.
118. Снайдер Т. Криваві землі: Європа між Гітлером і Сталіним. К., 2011.
119. Снайдер Т. Перетворення націй. Польща, Україна, Литва, Білорусь 1569-1999. К., 2012.
120. Снайдер Т. Чорна земля. Голокост як історія і застереження. К., 2017.
121. Советское общество: возникновение, развитие, исторический финал. – Т.1–2. Под. ред. Ю.Н.Афанасьева. М., 1997.
122. Согрин В.В. Политическая история современной России: 1985–2001: от Горбачева до Путина. М., 2001.
123. Сорос Д. Боснія. Київ, 1992.
124. Социалистическая оппозиция в Чехословакии. 1973-1975. Подборка документов. Лондон, 1976.
125. Страшнюк С.Ю., Пугач Є.П. Політичні кризи та антитоталітарні рухи в країнах Східної Європи (50–80-ті роки XX ст.). Харків, 1998.
126. Стругар В. Югославия в войне 1941–1945 гг. Москва, 1985.
127. Сулея В. Юзеф Підсудський. К., 2018.
128. Тимченко О. Особливості ринкової трансформації в Естонській республіці // Економіка України. 2002. № 9. С. 78–83.
129. Тисменяну В. Поворот у політиці: Східна Європа від Сталіна до Гавела. Київ, 2003.
130. Тымовский М. История Польши. М., 2004.
131. Тягуненко Л. В. Союзная республика Югославия на рубеже XXI века // Новая и новейшая история. 2001. №3. С. 29 – 46.
132. Улуян А.А. Политическая история современной Греции (конец XVIII–90-е годы XX в.). Курс лекций. Москва, 1998.
133. Фирсов Е.Ф. Эволюция парламентской системы в Чехословакии в 1920-е годы. Москва, 1989.
134. Холодная война. 1945–1963 гг. Историческая ретроспектива: Сб. ст. // Рос. акад. наук. Ин-т всеобщей истории / Отв. ред. Н. И. Егорова, А. О. Чубарьян. М., 2003.
135. Хрестоматия по истории южных и западных славян: В 3 т. Минск, 1987–1991.
136. Чиркович С. М. История сербов. М., 2009.
137. Чорній В.П. Історія Болгарії. Львів, 2007.
138. Шеменков К.А. Греция. Проблемы современной истории. М., 1987.
139. Шляпентох В. Современная Россия как феодальное общество. Новый ракурс постсоветской эры. М., 2010.
140. Шмераль Я.Б. Образование Чехословацкой республики в 1918 году. М., 1967.
141. Шубин А.В. Диссиденты, неформалы и свобода в СССР. М., 2008.
142. Шульга С. Чехи в Західній Волині: від оселення до реєміграції. Луцьк, 2018.
143. Югославия в огне. Документы, факты, комментарии (1990–1992) / Отв.ред.Е.Ю.Гуськова. М., 1992.

144. Яжборовская И.С. Катынский синдром в советско-польских и российско-польских отношениях. М., 2001.
145. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн. XX століття: підручник для вищих навчальних закладів. Київ, 2005.
146. Яровий В.І. Історія західних і південних слов'ян у XX столітті. Курс лекцій. Київ, 1996.
147. Яровий В.І. Новітня історія країн Східної Європи. 40-90-ті роки XX ст. Київ, 1997.
148. Brzoza Cz., Sowa A. Historia Polski 1918–1945. Kraków, 2007.
149. Davies N. Serce Europy. Krótka historia Polski. Londyn, 1995.
150. Mędrzecki W. Kresowy kalejdoskop. Wędrówki przez Ziemie Wschodnie Drugiej Rzeczypospolitej 1918–1939. Kraków, 2018.
151. Razyhrayev O. Policja Państwowa w województwie wołyńskim w okresie międzywojennym. Warszawa, 2019.
152. Tomaszewski J. Mniejszości narodowe w Polsce XX wieku. Warszawa, 1991.
153. Zarnowski J., Społeczeństwo Drugiej Rzeczypospolitej 1918-1939. Warszawa, 1973.